

ARTVİN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/31

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 19.07.2022 tarihli ve 2022/485 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	ii
TABLolar DİZİNİ	iii
1. GİRİŞ.....	1
2. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER.....	2
2.1. Artvin İl Emniyet Müdürlüğü (Tüm Şubelere İlişkin Ortak Tespit ve Gözlemler) 3	
2.2. Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği (İl Emniyet Müdürlüğü Ek Hizmet Binası) (Asayiş Şube Müdürlüğü, Polis Merkezi Amirliği)	5
2.3. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (İl Emniyet Müdürlüğü Seyitler Köyü Ana Hizmet Binası)	7
2.4. Çocuk Şube Müdürlüğü	9
3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	10
3.1. Değerlendirme	10
3.2. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Tavsiyeler	10
3.3. Artvin Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler	11
3.4. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler	11
3.5. Çocuk Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler	12

KISALTMALAR

AİÖK	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
cm	: Santimetre
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
md.	: Madde
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
PCR	: Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri.....	5
Tablo 2: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (KOM) Şube Müdürlüğü Nezarethaneleri Ölçüleri	7
Tablo 3: Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri.....	7

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla kurulmuş olup Kanun'un temel maksadı 1'inci maddede; *"...insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek"* şeklinde belirtilmiştir.

2. 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) imzalanmış, söz konusu Sözleşme 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanmıştır. Sözleşmenin 1'inci maddesinde OPCAT'ın amacı; *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmak"* olarak belirlenmiştir.¹

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde; *"Gözüaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözüaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözüaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözüaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükmü bulunmaktadır.

¹ BM, Genel Kurul, *İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü*, 39/46, md. 1.

5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 4’üncü maddesine göre nezarethaneler; “*Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri*” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Artvin İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı nezarethanelere 04.10.2021 tarihinde habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendine ve 6701 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96’ncı maddesinin 3’üncü fıkrasına binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı² ve Başkanlık Makamının 01.10.2021 tarihli olurlarına istinaden 04.10.2021 tarihinde Artvin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

8. Ziyaret heyetinde ... ile Valilik tarafından görevlendirilen bir psikolog ve bir doktor yer almıştır.

9. Ziyaret pandemi sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

10. İl Emniyet Müdürlüğü, şehrin farklı yerlerinde bulunan 3 hizmet binasından oluşmaktadır.

11. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde; Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliğinde³ yer alan Asayiş Şube Müdürlüğü ve Polis Merkezi Amirliği birimleri uhdesinde 3 nezarethane, İl Emniyet Müdürlüğü Seyitler Köyü Ana Hizmet Binasında yer alan KOM Şube

² TİHEK Kurulunun 2021-16 sayılı Kararı.

³ Polis Merkezi Amirliğini ifade etmek üzere kısaca Amirlik ifadesi tercih edilecektir.

Müdürlüğü uhdesinde 3 nezarethane, Varan Polis Lojmanları Ek Hizmet Binasında yer alan Çocuk Şube Müdürlüğü⁴ uhdesinde 2 nezarethane mevcuttur.

12. Ziyaret, Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliğinde İl Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK ve Kurumun UÖM görevi hakkında bilgi verilmiş, ardından sırasıyla Amirlik ile Şube Müdürlükleri uhdesinde yer alan nezarethaneler ziyaret edilmiştir.

2.1. Artvin İl Emniyet Müdürlüğü (Tüm Şubelere İlişkin Ortak Tespit ve Gözlemler)

13. Ziyaret tarihinde Amirlik ve Şube Müdürlüklerine ait nezarethanelerde kalmakta olan bir tutulana rastlanmamıştır.

14. Amirlik ve Şube Müdürlükleri yetkilileri tarafından pandemi tedbirleri kapsamında nezarethanelerde gözüaltına alma işlemlerinin mümkün olduğunca kısa sürede tamamlanmasına özen gösterildiği ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların işlemlerinin aynı gün içinde sonuçlandırılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

15. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki tüm Amirlik ve Şube Müdürlüklerine ait nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı gözlemlenmiştir.

16. Nezarethane odalarında tutulanların kendilerine zarar verebileceği herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteği bulunmadığı gözlemlenmiştir.

17. Isıtma ve soğutma sistemi merkezi sisteme bağlıdır. Amirlik ve Şube Müdürlüğü yetkilileri tarafından sıcaklığın mevsim ihtiyaçlarına ve tutulanlardan gelen taleplere göre ayarlanabildiği ifade edilmiştir.

18. Pandemi önlemleri kapsamında tutulanların nezarethane oda ve ortak kullanım alanlarının temizlik personeli tarafından haftada bir olacak şekilde temizlendiği, tutulanlara verilen battaniye ve yastıkların ise her kullanımdan sonra Polis Evi tarafından yıkamalarının yapıldığı ifade edilmiştir.

19. Tutulanların yemek ihtiyaçları İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Polis Evi'nden getirilen kumanya ile karşılanmaktadır. Tutulanlara yemek, günde 3 öğün olarak sağlanmaktadır. Tutulanların su ihtiyacının pet şişe su ile karşılandığı ifade edilmiştir.

⁴ Bu müdürlükleri ifade etmek üzere kısaca Şube Müdürlüğü ifadesi tercih edilecektir.

20. Tutulanların acil durumlarda ve ihtiyaçlarını iletmeleri için görevli nöbetçi memurun mutlaka nezarethanelerin yakınında bulunduğu, seslendikleri takdirde tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda ivedilikle karşılandığı ifade edilmiştir.

21. Tutulanların acil tıbbi müdahale gerektiren bir sağlık sorunu yaşamaları durumunda ivedilikle 112 Acil Çağrı Merkezine haber verildiği; tutulana sağlık ekiplerince hastane ortamında müdahale edilmesi gerektiğine karar verildiğinde tahkikatı yürüten birim tarafından derhal görevlendirilen bir memur eşliğinde tedavisi yapılmak üzere sevk işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Bu işlemlerin Artvin İl Cumhuriyet Savcılığının bilgisi dâhilinde gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Pandemi önlemleri kapsamında tutulanların, nezarethaneye getirilmeden önceki sağlık kontrolleri esnasında PCR testlerinin yapıldığı, yalnızca negatif testi bulunanların nezarethaneye getirildiği öğrenilmiştir.

22. Gözaltında bulunan tutulanların sürekli ilaç kullandığının tespit edilmesi durumunda reçeteli ilaçların kendisi ya da ailesinden alınarak görevli memur tarafından muhafaza edildiği ve usulüne uygun kullanıldığı, ilaçların şahsın yanında mevcut olmaması durumunda ise Amirlik ve Şube Müdürlüklerince eczane veya hastane ile görüşülerek temin edildiği dile getirilmiştir.

23. Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde “Sanık Hakları Formu” ve “Nezarethane Talimatı” dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Yabancı kişilerin tutulması halinde çevirmen yardımı alındığı öğrenilmiştir. Bu kişilerin bilgilendirilmesi için kendi dillerinde ayrıca bir materyal sağlanmadığı anlaşılmıştır.

24. Ziyaret heyeti tarafından nezarethaneye alınanların kaydına ait defterler incelendiğinde defterlerin, nöbetçi memurlarca düzenli olarak doldurulduğu, ancak defterlerde nezarethane çıkışında tutulananın sağlık muayenesine ilişkin bilgilerin yer alacağı bir bölme ayrıldığı görülmüştür. Bunun üzerine kayıtların 2018 yılından itibaren POLNET üzerindeki sisteme aktarıldığı, bu bilginin POLNET üzerinde mevcut olduğu öğrenilmiş ve Heyetimizce de ayrıca tasdik edilmiştir.

25. Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı ve geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kadın tutulan olması halinde kadın personelin nöbete kaldığı ifade edilmiştir.

2.2. Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği (İl Emniyet Müdürlüğü Ek Hizmet Binası) (Asayiş Şube Müdürlüğü, Polis Merkezi Amirliği)

26. Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğü İl Emniyet Müdürlüğü Ek Hizmet Binasında bulunmaktadır.

27. Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğünce ortak kullanılan 3 nezarethanenin Ek Hizmet Binasının -1. katında yer aldığı ve bu kata asansör erişiminin bulunmadığı gözlemlenmiştir.

28. Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesine ait nezarethane odalarının ölçüleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri

Nezarethane	En	Boy	Yükseklik
1	290 cm	390 cm	265 cm
2	290 cm	390 cm	265 cm
3	290 cm	390 cm	265 cm

29. Nezarethane odalarının kapasitelerinin yetersiz kalması halinde farklı binada yer alan KOM Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kullanılabileceği Amirlik yetkililerince ifade edilmiştir. Ancak daha önce Artvin ilinde bu gibi bir kalabalıklaşmaya rastlanmadığı vurgulanmıştır. Pandemi tedbirleri gereği nezarethanelerde aynı anda iki kişinin bulundurulmadığı yetkililerce ifade edilmiştir.

30. Tutulanların oturmaları ve uyumaları için nezarethane odalarında bulunan sabit ve dayanıklı beton alanın üstü silinebilir yumuşak kumaş şilte ile kaplanmış ve ihtiyaç durumunda kullanılmak üzere battaniyeler hazır bırakılmıştır.

31. Nezarethanelerde havalandırma delikli plakalar aracılığıyla sağlanmaktadır. Odalarda havalandırmanın yeterli olduğu gözlemlenmiştir.

32. Nezarethane odalarında bulunan demir parmaklıklı pencerelerin görüş alanı Ek Hizmet Binasının dış duvarıdır. Oda camlarının buzlu yapıda olduğu, bu nedenle yeterince doğal ışık almadığı görülmüştür. Öte yandan nezarethanelerdeki yapay aydınlatmanın ise yeterli seviyede olduğu tespit edilmiştir.

33. Nezarethanelerin bulunduğu alanda 1 lavabo, 1 banyo ve 1 alaturka tuvalet bulunmaktadır. Tuvaletlerin kadın ve erkekler için ayrılmadığı görülmüştür. Ortak kullanım alanında engelliler için tuvaletin mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.

34. Nezarethanede tutulan bulunduğu zamanlarda tuvalet, banyo ve lavaboların her gün temizlendiği, tutulanların nezarethaneden çıkışı yapıldıktan sonra ise bölümlerin genel temizliğinin ayrıca yapıldığı ifade edilmiştir. Sıvı sabun olduğu gözlemlenmiş, ayrıca ihtiyaç olması durumunda tutulanlara diğer hijyen ürünlerinin temin edildiği ifade edilmiştir.

35. Ek Hizmet Binasında bulunan Amirlik ve Asayiş Şube Müdürlüğünün her birinin kendi uhdesinde müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Müdafî görüşme odalarında kamera ve ses kaydı sisteminin bulunmadığı ve kapılarının ses geçirmeyecek özellikte olduğu gözlemlenmiştir.

36. Asayiş Şube Müdürlüğüne ait 1 ifade alma odası, 1 teşhis odası bulunmaktadır. İfade alma odasının kör noktası bulunmayan kamera ve ses sistemi kullanılarak izlendiği görülmüştür. Bu odanın camlarının açılabilmesi, parmaklık gibi bir fiziksel koruyucunun kullanılmadığı gözlemlenmiştir. 3. katta bulunan ifade alma odası kullanılırken tutulana 2 görevlinin eşlik ettiği ifade edilmiştir.

37. Ek Hizmet Binasında 20 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethaneleri izleyen kameralarda kör nokta bulunmadığı görülmüştür. Kamera görüntülerini izleyen sürekli bir personelin olmadığı, ancak kamera sistem odasının mevcut olduğu öğrenilmiştir. Güvenlik kameraları 24 saat kayıt almaktadır. Kamera kayıtları 30 gün süre ile saklanmaktadır. Sürenin sona ermesi ile otomatik olarak silme işlemi gerçekleşmektedir. Kamera kayıtlarının şebeke geriliminden etkilenmemesi ve kayıtların kesintiye uğramaması adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamı UPS⁵ sistemine bağlıdır.

38. Polis Merkezi ve Asayiş Şube Müdürlüğü personelinin yeterli olduğu ifade edilmiştir.

39. Polis Akademisi Başkanlığınca İl Emniyet Müdürlüğü kadrosunda görevli bulunan tüm personelin “yakalama, gözaltına alma” konularında güncel olarak eğitim aldıkları öğrenilmiştir. Amirlik ve Şube Müdürlüğü personeline Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı Sistemi ile İnsan Hakları, İnsan Hakları Temelinde İş Yerinde Cinsiyet Eşitliği, İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri, İnsan Hakları Çerçevesinde Etik eğitimleri sağlanmıştır.

40. Şube Müdürlüğü personeline “insan hakları” ve ayrıca “işkence ve kötü muameleyi belgelendirme” ile “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” konularında bir eğitim sağlanmadığı tespit edilmiştir.

⁵ UPS: Kesintisiz güç kaynağı (Uninterruptible Power Supply - UPS), herhangi bir elektrik, elektronik cihazın şebeke beslemesinin kesilmesini, tolerans dışı yüksek veya düşük gelmesini önleyen bir elektronik cihazdır.

2.3. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (İl Emniyet Müdürlüğü Seyitler Köyü Ana Hizmet Binası)

41. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü'nün ana hizmet binasında yer almaktadır. Şube Müdürlüğüne ait 3 nezarethane odası binanın 3. katında yer almaktadır.

42. Ana Hizmet Binasında, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne ait 3 nezarethane bulunmaktadır. Nezarethanelerin ihtiyaca binaen Terörle Mücadele, Narkotik Suçlarla Mücadele ve Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüklerince de kullanılabildiği öğrenilmiştir.

43. Nezarethane Şube Müdürlüğünde bulunan odaların ölçüleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2: KOM Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri

Nezarethane	En	Boy	Yükseklik
1	400 cm	250 cm	310 cm
2	400 cm	250 cm	310 cm
3	300 cm	300 cm	310 cm

44. Şube Müdürlüğü nezarethane odalarının kapasitelerinin yetersiz kaldığı durumlarda Asayiş Şube Müdürlüğü ve Polis Merkezi Amirliği nezarethane odalarının kullanıldığı ifade edilmiştir.

45. Tutulanların oturmaları ve uyumaları için nezarethane odalarında bulunan sabit ve dayanıklı beton alanın üstü silinebilir yumuşak kumaş şilte ile kaplanmış ve ihtiyaç durumunda kullanılmak üzere battaniyeler hazır bırakılmıştır.

46. Nezarethane odalarının havalandırmasını sağlayacak sistemin otomatik cam kapılar ardında kaldığı, bunun odalara yeterince hava akımı gelmesini engelleyebileceği Heyetimizce gözlemlenmiştir.

47. Nezarethane odalarının doğal ışık almadığı görülmüştür.

48. Zaman zaman yaşanan su baskınları nedeniyle nezarethane odalarında yoğun rutubet olduğu, duvarların su aldığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.

49. Şube Müdürlüğü nezarethanesinde 2 tuvalet, 1 banyo ve 2 lavabo bulunmaktadır. Bu alanların temizliğinin günlük olarak yapıldığı öğrenilmiştir. Sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı gibi kişisel temizlik malzemelerinin mevcut olduğu gözlemlenmiş, bu gibi malzemelerin günlük

olarak takviye edildiği ifade edilmiştir. Tuvalet, banyo ve lavabo bölümlerinde engelli bireyler için tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı, tekerlekli sandalye bulunmadığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.

50. Şube Müdürlüğüne ait nezarethanelerin olduğu alanda 1 adet müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Diğer Şube Müdürlüklerinin kendi imkânları doğrultusunda ifade alma işlemleri öncesinde şüpheli-müdafî görüştürme işlemlerini kendi birimlerinde ifa etmekte olduğu ifade edilmiştir. Müdafî görüşme odasında gerekli ısıtma ve aydınlatma sağlanmakta olduğu ifade edilmiş, ancak ziyaret tarihinde su baskını nedeni ile burada bulunan masa ve sandalyenin kaldırıldığı öğrenilmiştir. Müdafî odasında kamera sisteminin olduğu ancak ses kaydı almadığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.

51. Nezarethanelerin olduğu alanda 1 adet ifade alma odası bulunmaktadır. İfade alma odasında gerekli ısıtma ve aydınlatma sağlandığı ve odanın kamera dâhil gerekli teknik ve fiziki şartlara sahip olduğu gözlemlenmiştir.

52. Müdürlük yetkilileri tarafından Şube Müdürlüğü nezarethanesine ait 24 saat kayıt yapan 12 adet kamera olduğu, gözaltında tutulan bulunması durumunda tutulanın nezarethaneye girişinden nezarethaneden ayrılışına kadar geçen süre boyunca nöbetçi memur tarafından izlendiği ve güvenlik kamera kayıtlarının 8 terabayt kapasiteye sahip sabit disk dolana kadar en az 30 gün olacak şekilde saklanabildiği öğrenilmiştir. Kameraların elektrik kesintisi veya teknik arıza gibi durumlardan etkilenmemesi adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamının UPS sistemine bağlı olduğu ifade edilmiştir.

53. Şube Müdürlüğüne ait nezarethane odalarının yapısı nedeni ile kameraların kör noktalarının bulunduğu Heyetimizce tespit edilmiştir. Ancak bu noktaların görevli nöbetçi personelin tutulanları gözlemleyemeyeceği bir alan olmadığı anlaşılmıştır.

54. Polis Akademisi Başkanlığınca İl Emniyet Müdürlüğü kadrosunda görevli bulunan tüm personelin “yakalama, gözaltına alma” konularında güncel olarak eğitim aldıkları öğrenilmiştir. Şube Müdürlüğü personeline “insan hakları” ve ayrıca “işkence ve kötü muameleyi belgelendirme” ile “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” konularında bir eğitim sağlanmadığı tespit edilmiştir.

2.4. Çocuk Şube Müdürlüğü

55. Çocuk Şube Müdürlüğü, Varan Polis Lojmanları Ek Hizmet Binasında yer almakta olup kendi birimine ait zemin katta 2 nezarethanesi mevcuttur. Şube Müdürlüğü yetkililerince odalardan yalnızca 1'inin kullanıma açık olduğu aktarılmıştır. Diğer nezarethanenin depolama alanı olarak kullanıldığı Heyetimizce gözlemlenmiştir.

56. Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanesine ait nezarethane odalarının ölçüleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3: Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethane Ölçüleri

Nezarethane	Kapasite	En	Boy	Yükseklik
1	1 kişi	300 cm	330 cm	330 cm

57. Şube Müdürlüğüne ait nezarethanede tutulan çocukların yatmaları için ayrılan bölümlerin sert bir zemin olduğu, üzerlerine yorgan yerleştirildiği görülmüştür.

58. Nezarethane odalarının yeterli havalandırmaya sahip olduğu ve yeterli ışık aldığı gözlemlenmiştir.

59. Tutulanlara ait 1 adet alaturka 1 adet de klozet olmak üzere 2 adet tuvalet bulunduğu, ancak klozetin aktif olmadığı görülmüştür. Bu bölümde ayrıca bir banyo bulunmamaktadır. Lavabo ve tuvaletlerin genel temizliklerinin en az haftada bir defa yapılmakta olduğu, genel temizlik esnasında kişisel temizlik malzemelerinin (sıvı sabun, tuvalet kâğıdı vs.) değiştirildiği Heyetimize aktarılmıştır. Tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı gözlemlenmiştir.

60. Şube Müdürlüğüne ait 2 adet ifade alma odası, 1 adet müdafî görüşme odası mevcuttur. Çocuk tutulanların ifade alma işlemlerinin Cumhuriyet Savcısı tarafından ve sosyal çalışmacı eşliğinde gerçekleştirildiği Heyetimize aktarılmıştır.

61. Şube Müdürlüğüne ait 4 adet gece görüşü özelliği mevcut güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethaneleri izleyen kameralarda kör nokta bulunmadığı görülmüştür. Kamera görüntülerini izleyen sürekli bir personelin olmadığı, ancak kamera sistem odasının mevcut olduğu öğrenilmiştir. Güvenlik kameraları 24 saat kayıt almaktadır. Kamera kayıtları 30 gün süre ile saklanmaktadır. Kamera kayıtlarının şebeke geriliminden etkilenmemesi ve kayıtların kesintiye uğramaması adına kayıt ve izlem ünitelerinin tamamı UPS sistemine bağlıdır. Arıza durumunda derhal uzman personel talebinde bulunmaktadır.

62. Personelin son 1 yılda pandemi nedeni ile herhangi bir eğitim almadığı, daha öncesinde “çocuk polisliği eğitim kursu” alındığı, gelecek dönemde Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı Sistemi ile bir eğitim planlamasının olduğu öğrenilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

3.1. Değerlendirme

63. TİHEK’in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Amirlik ve Müdürlük yetkilileri ve personeli, Heyetin ziyaret etmek istediği alanlara erişimi sağlamış ve Heyet ile iş birliği içerisinde hareket etmiştir.

3.2. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Tavsiyeler

64. Ziyaret edilen Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde “Sanık Hakları Formu” ve “Nezarethane Talimatı” dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Yabancı kişilerin tutulması halinde çevirmen yardımı alındığı öğrenilmiştir. Bu kişilerin bilgilendirilmesi için kendi dillerinde ayrıca bir materyal sağlanmadığı anlaşılmıştır. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi’nin (AİÖK); “Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır.”⁶ tavsiyesi doğrultusunda yabancı tutulanların kendi dillerinde haklarını anlayabilecekleri “Nezarethane Talimatı” ve diğer materyallerin nezarethanelerde bulundurulması,

65. Ziyaret edilen tüm Amirlik ve Şube Müdürlükleri nezarethanelerinde gözetim altında bulunan kişilerin kullanması için ayrılan tuvaletlerde, kadın ve erkek ayrımının bulunmadığı görülmüştür. Bu kapsamda tuvaletlerin imkânlar dâhilinde kadın ve erkek kabinlerinin ayrılması gibi alternatif çözümler getirilmesi,

66. Ziyaret edilen tüm Amirlik ve Şube Müdürlüklerinde gözetim altında bulunan engelli bireyler için engelli rampası; tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı, tekerlekli sandalye bulunmadığı dikkate alınarak BM

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 44.

Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan; *“Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”*⁷ hükmü uyarınca İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı tüm nezarethanelerde engelli dostu uygulamaların başlatılması,

67. İl Emniyet Müdürlüğü personelinin genel olarak insan hakları konusunda eğitim almadığı göz önüne alındığında Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (AİÖK); *“Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”*⁸ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, “insan hakları”, “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,

3.3. Artvin Çarşı Şehit Tamer Aktaş Polis Merkezi Amirliği ve Asayiş Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

68. Asayiş Şube Müdürlüğüne ait ifade alma odasının camlarının açılabilirdiği, odada parmaklık gibi bir fiziksel koruyucunun kullanılmadığı gözlemlenmiş olup tutulanların güvenliğinin sağlanması amacıyla camlara fiziksel koruyucu takılması,

3.4. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

⁷ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme*, A/RES/61/106 (2006), m.14.

⁸ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

69. KOM Şube Müdürlüğünde nezarethane odalarının havalandırmasını sağlayacak sistemin otomatik cam kapılar ardında kaldığı, bunun odalara yeterince hava akımı gelmesini engelleyebileceği, odaların doğal ışık almadığı, yöre şartları nedeniyle bölgede sık sık sel ve su baskınlarının yaşanabildiği, nezarethanelerde bu nedenle rutubet olduğu gözlemlenmiş olup AİÖK'nin; *"Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ısklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."*⁹ hükmü ile uyumlu olacak şekilde nezarethanelere gerekli havalandırmanın sağlanması, nezarethanelerde oluşan rutubetli bölümlerin onarımının yapılması ve gelecekte yapılacak düzenlemelerde nezarethanelerin doğal ışık alacak şekilde tasarlanması,

70. KOM Şube Müdürlüğünde müdafî görüşme odasının masa ve sandalyesinin kaldırıldığı görülmüş olup AİÖK'nin; *"Avukata erişim hakkı polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir."*¹⁰ hükmü ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer alan; *"Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.(...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."*¹¹ hükmü uyarınca her kolluk biriminde görüşme için uygun şartlara sahip müstakil bir müdafî görüşme odası düzenlenmesi gerektiği,

3.5. Çocuk Şube Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

71. Şube Müdürlüğüne ait nezarethanede tutulan çocukların yatmaları için ayrılan bölümlerin sert bir zemin olduğu, üzerlerine zeminin yumuşatılması için yorgan yerleştirildiği görülmüş olup AİÖK'nin; *"Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ısklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır. Ayrıca hücrelerde dinlenme imkânı olmalı ve nezarette gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte"*

⁹ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(92)3-part1, para. 42.

¹⁰ Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 15, para. 40.

¹¹ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, md. 21.

ve battaniye verilmelidir.”¹² hükmü gereğince çocuk tutulanların kalacağı zeminin çocuklar için uygun hale getirilmesi,

72. Şube Müdürlüğünde bulunan nezarethanelere ait klozetli tuvaletin aktif olmadığı gözlenmiş olup söz konusu tuvaletin kullanıma uygun hale getirilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

¹² Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(92)3-part1, para. 42.